

Stortingets næringskomite
Naering@stortinget.no

6. januar 2020

Lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden - Prop. 33 L (2019-2020)

NHO Mat og Drikke mener regjeringens forslag til Lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden vil bidra til forutberegnelighet og redelighet i relasjonene mellom partene i verdikjeden for mat og drikke, som i igjen er et viktig bidrag til transparens og dermed legger til rette for mer virksom konkurranse. I sum bidrar dette også til et bedre tilbud til forbrukerne.

NHO Mat og Drikke vil likevel understreke at av innføring av lov om god handelsskikk ikke løser utfordringene knyttet til svekket konkurranse i verdikjeden for mat og drikke. Vi har forventninger til at den varslede stortingsmeldingen om dagligvaresektoren inneholder en oppdatert analyse av markedsforholdene og tiltak som bidrar til mer virksom konkurranse på dette området.

1. Lovens formålsbestemmelse

NHO Mat og Drikke støtter forslag til formålsparagraf som samsvarer med hensynene bak loven, bl.a. at markedet skal funksjonere godt samt bidra til ryddighet og transparens i forhandlingene mellom partene i verdikjeden for mat og drikke. Det er av stor betydning at loven bygger på at forbrukervelferd oppnås gjennom virksom konkurranse i hele verdikjeden for mat- og drikke, bl.a. ved at aktørene har eierskap til sine investeringer i produksjon, produktutvikling, innovasjon m.v., som igjen bidrar til økt konkurranse, kvalitet og et bredere utvalg som også kommer forbrukerne til gode.

2. Dagligvaretilsynet og håndheving

NHO Mat og Drikke støtter at det opprettes et uavhengig Dagligvaretilsyn med selvstendig beslutningskompetanse. Det er viktig at tilsynet skal drive utadrettet veilednings-, kunnskaps- og påvirkningsarbeid som det primære virkemidlet for måloppnåelse og overholdelse av loven.

NHO Mat og Drikke mener at Dagligvaretilsynets gjennomslag og bidrag forutberegnelighet i best kan vurderes og måles i aktiv kommunikasjon av det forebyggende arbeid med å forhindre atferd som er i strid med lovens formål. Nettopp av denne grunnen burde tilsynet publisere årsrapporter som viser og måler tilsynets arbeid med bistå aktørene i verdikjeden for mat- og drikke til å få god kjennskap, og opptre i henhold til god handelsskikk i samsvar med lovens formålsparagraf og de følgende krav til normativ adferd. NHO Mat og Drikke opprettholder og støtter forslaget i NOU 2013:6 om at årsrapporter vil være et viktig verktøy for kommunikasjon med og veiledning av aktørene i dagligvarekjeden.

NHO Mat og Drikkes vil i forlengelsen av ovennevnte påpeke at en viktig årsak til at det britiske handelstilsynet (*Grocery Code Adjudicator*) har lyktes i sitt arbeid nettopp skyldes transparensen og legitimiteten som har oppstått fremleggelse av de årlige rapportene. En liknende arbeidsform i Dagligvaretilsynet vil bidra til tilsvarende transparens og legitimitet for den norske lovgivningen og tilsynets arbeid.

En forutsetning for at Dagligvaretilsynet kan ivareta sine oppgaver med dialogbasert håndheving mest mulig effektivt vil være at både tilsynet, leverandører og dagligvarekjedene oppnevner faste kontaktpersoner for saker som faller inn under lovens virkeområde. NHO Mat og Drikke mener at den britiske modellen med at bedriftene skal oppnevne en særskilt kontaktperson er et godt eksempel på bestep praksis som burde tas med i den norske lovgivningen. En slik funksjon vil i tillegg virke ansvarliggjørende på bedriftenes etterlevelse av loven.

3. Delisting

Delisting innebærer at dagligvarekjedene trekker et produkt ut av varesortimentet. Varesortimentet i dagligvarebutikkene skal på en annen side bestemmes av kommersielle forhold, bl.a. etterspørsel fra forbrukerne og dermed deres tilgang på produktene. Delisting skal dermed normalt begrunnes ut fra kommersielle forhold, for eksempel at forbrukerne ikke er interessert i et produkt, og i enkelte sammenhenger kan produsenter og dagligvarekjedene være enig om å deliste et produkt fordi markedet og forbrukerpreferanser har endret seg.

Samtidig kan delisting også benyttes som et forhandlingskort i årlige forhandlinger mellom dagligvarekjedene og leverandørene. Dette kan skjer ved at dagligvarekjedene bruker delisting av visse produkter som et pressmiddel for å oppnå sine ønskede betingelser på andre områder som er gjenstand for forhandlinger mellom produsenter og dagligvarekjeder. Ofte kan trussel om delisting komme på produktkategorier som allerede er ferdigforhandlet og hvor produsentene har gjort sine investeringer og tilpasset produksjonskapasitet. I slike tilfeller fremstår delisting som et pressmiddel som ikke er begrunnet i kommersielle forhold. NHO Mat og Drikke mener derfor at delisting må varsles skriftlig, og må baseres på saklige kriterier som begrunnes i objektive og kommersielle forhold.

4. Forretningshemmeligheter og vern mot etterlikning

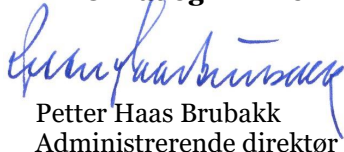
I forhandlinger mellom aktørene i verdikjeden for mat og drikke er det risiko for at dagligvarekjedene får kunnskap om forhold som er forretningshemmeligheter, f.eks. knyttet til produktinnovasjoner og produktutvikling hos produsentene. NHO Mat og Drikke merker seg at ny lov om forretningshemmeligheter, som bl.a. baserer seg på EU direktiv nr. 2016/943 ble fremmet 18. oktober 2019. NHO Mat og Drikke merker seg videre at EU-direktivet har begrenset rom for å styrke vernet for forretningshemmeligheter utover direktives bestemmelser.

NHO Mat og Drikke mener likevel viktigheten av at Dagligvaretilsynet må ha kompetanse til å forebygge situasjoner der forretningshemmeligheter kommer i spill tilsier at dette eksplisitt må fremgå av tilsynets oppgaver. Det er særlig viktig å merke seg at håndhevingssituasjonen fører til at brudd på produsentenes immaterielle rettigheter ikke forfølges tilstrekkelig. Samtidig er det viktig å merke seg at Hjelmengutvalgets påpekte at det er en underhåndheving av immaterielle rettigheter i dagligvaresektoren, bl.a. fordi det er til dels svært krevende for produsentene å gå til rettslige skritt mot sine egne kunder, som er nettopp de tre største dagligvarekjedene.

5. Distribusjon

NHO Mat og Drikke merker seg at dagligvarekjedens kontroll over distribusjonstjenester og hvordan disse benyttes i forhandlinger med leverandørene ikke omtales i lovutkastet. Distribusjonstjenester har imidlertid stor betydning for har stor betydning for bedriftenes verdiskaping, og fritt valg distribusjonsløsninger vil være lønnsomt for bedriftene og gunstig for forbrukerne. Fritt valg av distribusjonsløsninger burde derfor omfattes av lov om god handelsskikk, bl.a. fordi det forutsetter at forhandlinger om kjøp og salg av dagligvarer må skilles fra forhandlingene om distribusjonsløsning.

Med vennlig hilsen
NHO Mat og Drikke

Petter Haas Brubakk
Administrerende direktør